

Sygn. akt III CSK 299/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 kwietnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko "E.(...)" sp. z o.o. w Ś.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 2 kwietnia 2008 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 listopada 2006 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 (pierwszym) lit. "a", "c" oraz w pkt 3 (trzecim) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny na skutek apelacji powoda A. S. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w N. w ten m. in. sposób, że pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy, akt notarialny z dnia 15 lipca 2004 r., ponad kwotę 2100626,39 zł.

Sąd Apelacyjny ustalił, że w dniu 15 lipca 2004 r. powód zawarł z pozwaną w formie aktu notarialnego umowę sprzedaży udziałów. W myśl § 6 tej umowy część ceny w kwocie 3.022.400,00 zł miał uiścić Agencji Mienia Wojskowego w terminie 30 dni od dnia zawarcia umowy, t.j. do dnia 15 sierpnia 2004 r. Powód kwotę tę uiścił dopiero 9 września 2005 r. Agencja pismem z dnia 7 listopada 2005 r. powiadomiła pozwaną, że na prośbę powoda uiszczoną przez niego kwotę zaliczyła na poczet należnej jej od pozwanej ceny z tytułu umowy sprzedaży z dnia 30 grudnia 2002 r., przy czym kwotę 329438,35 zł na poczet odsetek za opóźnienie w zapłacie rat ceny. Na gruncie tych ustaleń Sąd Apelacyjny uznał, że wygasło zobowiązanie powoda wobec pozwanego w zakresie zapłaty części ceny w wysokości 3.022.400,00 zł, powstałe na podstawie stosunku pokrycia.

Sąd Apelacyjny poza tym odniósł się do kwoty 340000 zł, wymienionej w wykazie pozwanej złożonym w Urzędzie Skarbowym, jako wpłaconej pozwanej w dniu 31 lipca 2004r., stwierdzając, że rzeczą pozwanej było, zgodnie z art. 6 k.c., udowodnienie, iż kwoty tej nie otrzymała.

Skarga kasacyjna pozwanej – oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 245 k.p.c., art. 393, 481, 60, 61 k.c., a także art. 840 k.p.c., i zmierza do uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonym zakresie oraz przekazania w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny w odniesieniu do kwoty 340000 zł uznał, że wykaz pozwanej, w którym ujęto tę kwotę, złożony w Urzędzie Skarbowym, jest dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.), a co za tym idzie, rzeczą pozwanej było, zgodnie z art. 6 k.c., wykazanie prawdziwości zarzutu, iż kwoty tej nie otrzymała. Sąd Apelacyjny w istocie uznał, że z dokumentem prywatnym wiąże się domniemanie prawne, iż jego treść przedstawia rzeczywisty stan rzeczy.

Wbrew temu stanowisku Sądu Apelacyjnego art. 245 k.p.c. nie wyłącza konieczności dokonania oceny dokumentu prywatnego, jako dowodu w sprawie, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów (art. 233 k.p.c.). Dokument prywatny jest bowiem jednym z dowodów wymienionych w kodeksie postępowania cywilnego. Podobnie jak w wypadku innych dowodów, sąd ocenia, czy dowód ten ze względu na jego indywidualne cechy i okoliczności obiektywne zasługuje na wiarę, czy nie. Wynikiem tej oceny jest przyznanie lub odmówienie dowodowi z dokumentu waloru wiarygodności, ze stosownymi konsekwencjami w zakresie jego znaczenia dla ustalenia podstawy

faktycznej orzeczenia. Sąd Apelacyjny przeto, wyrażając odmienne stanowisko, naruszył art. 245 k.c.

Poza tym, Sąd Apelacyjny przyjął, że wykaz złożony w Urzędzie Skarbowym jest dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c., pomimo, iż brakuje na nim podpisu jego wystawcy. Zgodnie zaś z art. 245 k.p.c., dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Treść tego przepisu oraz funkcje spełniane przez podpis na dokumencie uzasadniają pogląd, że dokument prywatny nie może istnieć bez podpisu. Oznacza to w okolicznościach sprawy, że ów wykaz mógłby stanowić dokument prywatny jedynie w wypadku, gdyby z treści pisma do którego został dołączony, podpisanego przez uprawnioną osobę, wynikało, iż według tej osoby stanowi on jego integralną część.

Przechodząc do zarzutu naruszenia art. 393 k.c. godzi się zauważyć, że zawarcie umowy na rzecz osoby trzeciej powoduje powstanie trójstronnego stosunku zobowiązaniowego, na który składają się: a) stosunek między wierzycielem zastrzegającym a dłużnikiem (przysiężającym) – zwany stosunkiem pokrycia; b) stosunek między dłużnikiem (przysiężającym) a osobą trzecią – zwany stosunkiem zapłaty; c) stosunek między wierzycielem (zastrzegającym) a osobą trzecią – zwany stosunkiem waluty.

Sąd Apelacyjny przyjął, iż pozwana (zastrzegający wierzyciel) nie może domagać się od powoda (przysiężającego dłużnika) spełnienia świadczenia na swoją rzecz, może natomiast żądać od powoda, by ten spełnił świadczenie na rzecz Agencji Mienia Wojskowego (osoby trzeciej). Niewątpliwie tak byłoby w przypadku ustalenia, że Agencja Mienia Wojskowego złożyła oświadczenie o chęci skorzystania z zastrzeżenia. Złożenie bowiem przez osobę trzecią oświadczenia, że chce skorzystać z zastrzeżenia (art. 393 § 2 k.c.) uniemożliwia odwołanie lub zmianę zastrzeżenia.

Warto zauważyć, że w wypadku, gdy dłużnik nie spełni świadczenia na rzecz osoby trzeciej lub spełni je nienależycie, wówczas, pomijając roszczenia tej osoby, wierzyciel może domagać się od dłużnika odszkodowania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania stosunku pokrycia. Wierzyciel może przy tym żądać poniesienia przez dłużnika odpowiedzialności za szkodę, której doznał wskutek tego, że naganne zachowanie dłużnika nie doprowadziło do umorzenia stosunku waluty.

Z ustaleń Sądu Apelacyjnego jednakże nie wynika, aby Agencja Mienia Wojskowego oświadczyła, że chce skorzystać z zastrzeżenia. W tym kontekście z punktu rozpoznawanej sprawy istotne znaczenie ma treść pisma Agencji z dnia 7 listopada

2005 r. skierowanego do pozwanej. Sąd Apelacyjny zaniechał oceny skutków prawnych wynikających z treści tego pisma. Dopóki zaś osoba trzecia nie oświadczy którejkolwiek ze stron, czyli zastrzegającemu lub przyrzekającemu, że chce z zastrzeżenia skorzystać, dopóty zastrzeżenie, zgodnie z art. 393 § 2 k.c., może być odwołane lub zmienione. Odwołanie oznacza tu powrót do stanu, w którym jedynie wierzyciel może od dłużnika żądać spełnienia świadczenia, a zmiana wskazanie innej osoby trzeciej, na rzecz której dłużnik powinien spełnić świadczenie.

Z powyższych motywów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c., orzekł jak w sentencji.